

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովն՝ երէկ՝ իւր սովորական նիստն ըրաւ, ընդ նախագահութեամբ ամեն Ս. Պատրիարք Հօր, և առնապես խորհրդակցութեամբ Կոստանդնուս մեծ. Յալիք Եփէնական:

Նախարար նստին առնապես խորհրդակցութեամբ վաւերացուէն, և՛ երեսփոխանաց ու մանց կողմանէ սահմանադրութեան վերաբերեալ ինչ ինչ առաջարկութեանց դրեր կարգացուելով ի նախաքննութիւն զրկուելէն յետոյ, առնապես Եփէնական կարգաց. Գաղաքական ժողովոյ կողմանէ ազգային ընդհանուր տրոց համար պատրաստուած ծրագիր մը, որով կառավարուի Պօլսոյ համար ընդհանուր տուրքը 300 էն մինչև 25 դրը սահմանաւորուած անհատներուն տուելիք ընդհանուր տուրքը՝ 150 էն մինչև 6 դրը: Երազիրն միանգամայն հաւաքման եղանակի համար ինչ ինչ տրամադրութիւններ ունի, և գաւառաց կողմանէ Պօլսոյ կեդրոնական անտուկին վճարելի ընդհանուր տրոց քանակութեան և հաւաքման եղանակի անօրինութեան դործը՝ ընդհանուր ժողովոյ թողած է ըստ սահմանադրութեան: Ժողովն այս կարևոր ծրագրոյն ընթերցմանէն յետոյ, միաձայն հաւանութեամբ Համարակալութեան գլխաւորն նախաքննութեան յանձնեց զայն, ըստ առաջարկութեան ամեն Ս. Պատրիարք Հօր՝ պայման դնելով որ այս գործողութիւնը անյապաղ կատարուի, և Համարակալութեան գլխաւորն տեղեկագիրն ընդհանուր ժողովոյ մէջ տեղնուածին պէս առաջին ըլլայ տրոց խնդիրն, ինչպէս պարտ ու անհրաժեշտ է, դրամն՝ ազգային բարոք վարչութեան և յառաջագործութեան էական տարերաց գլխաւորն ըլլալով:

Ընդհանուր ժողովն երէկ այսչափ միայն գործել կրցաւ, որովհետև անակընկալ խնդիրներ երևան գալով՝ ժամավաճառութեան և մինչև իսկ յուզման պատճառ եղան:

Նախ՝ երեսփոխանաց ամանք բաւական ծանր դիտողութիւններ ըրին խնդրոց կարգին վրայ, յորում առաջին նշանակուած էր՝ վանօրէից խորհրդոյ տեղեկագիրը, և երկրորդ գրուած էր՝ Սահմանադրութեան վերաքննութեան տեղեկագիրը: Գլխաւոր և երեսփոխանաց ամանք կայնդէին թէ այս դասակարգութիւնը ժողովոյն որոշմամբ եղած է. երկու կողմանէ այսպէս բաշխուի խօսուելէն յետոյ՝ առնապես Եփէնական թոյլ չտուաւ որ խնդրոց կարգը վեր ի վայր ըլլայ, և վանօրէից խորհրդոյն տեղեկագրոյն վրայ խօսք ուղղներուն հրաւեր կարգաւ իւր

տեսաւ թէ խօսք ուղղ չկայ, տեղեկագրոյն եզրակացութեան համար քուէ ուղեց, սակայն չյաջողեցաւ՝ որովհետև խումբ մ'երեսփոխանք ձգեցին դուրս ելան՝ մերժելով մասնակցիլ քուէարկութեան:

Խորհրդարանը այսպէս ամայնալէն և պոհ մը դադար տրուելէն յետոյ, դարձեալ առնապես խորհրդակցութեամբ Եփէնական խնդիրը յետաձգելով՝ Սահմանադրութեան վերաքննութեան տեղեկագրոյն խնդրոց անցաւ. բայց այս միջոցին ալ ուրիշ խնդիր մը երևան ելաւ: Չեռնհատութեան դիւանին անդամներէն Ռուսինեան և Պառնասեան Եփէնականները դիտողութիւններ ըրին թէ այդ տեղեկագիրը թէպէտ նախորդ նստին ներկայացրել է իբրև ի դիմաց գլխաւորն, բայց իրենց կատարեալ հաճութիւնն առնուած չէ կամ ներկայացման ձևին վերաբերեալ պակասութիւններ եղած են: Երեսփոխանաց շատերը նկատելով այս դիտողութիւնը, առաջարկեցին որ տեղեկագիրը ետ դրուի, և պէտք եղած թերութիւններն լրանալէն յետոյ՝ համահաւան հաճութեամբ ամբողջ դիւանին, ներկայացնայ և ապա ժողովոյն կողմանէ քննութեան ենթարկուի Ահա՛ այս պատճառաւ ալ ջերմ վիճաբանութիւն եղաւ, և ժամանակն անցած ըլլալով՝ յաջորդ նստին մնաց, խնդրոց կարգ որոշուելով՝ 1. - տեղեկագիր ընդհանուր տրոց, 2. - տեղեկագիր վանօրէից, 3. - տեղեկագիր վերաքննութեան ազգային Սահմանադրութեան:

Չմուռնանք նշանակել, թէ երէկ ուրիշ դէպք մ'ալ բաւական զբաղեցոյց դիտողով: Սրուանձտեանց արժ. Գարեգին վարդապետ վանօրէից խորհրդոյ տեղեկագրին գէթ բողք կամ հանրագիր մը Ս. Պատրիարք Հօր յանձնելէ՝ ընդհանուր ժողովոյ ներկայացուցեալ համար: Ս. Պատրիարքն յիշեց այս գիրը. երեսփոխանաց ամանք կայնդէին որ անմիջապէս կարգացուի, այլը կպահանջէին որ ըստ ներքին կանոնադրութեան ժողովոյն՝ ներկայացման ձևերը կատարուելէն յետոյ ընթերցուի ըլլայ. և վերջապէս կանոնադրութիւնը՝ ինչպէս պէտք էր՝ յաղթող գտնուելով՝ այդ գրոյն ընթերցուի ալ մնաց յաջորդ նստին:

Այս անցից վրայ դիտողութիւն ընել աւելորդ կհամարուի. այլ կցաւիմք որ տակաւին ազգային ժողովէն բոլորովին չանհետացան այսպիսի անկարգութեանց ու յուզմանց տեղի տուող պատճառները. և դարձեալ կկնդրեմք այս առթիւ որ պատի պատ ընթացքներէ զգուշութիւն ըլլայ, և ամենքս միահամուռ ուղղութեամբ ու պարզութեամբ ընթանանք,

առանց յաջ և յահեակ խոտորեւել: Այսպիսի դարձուածք միշտ վնասակար են՝ մանաւանդ մեր ազգին, որոյ բազմադիմ կարօտութիւններն ու պէտքերը հագալու համար լրջութիւն, միութիւն և սէր պէտք են, և առանց սոցա՝ ևս քանզիս կլատթարանայ մեր ներկայ ցաւալի վիճակը:

Եզրապատեն դրուած նամակէ մը ուրախութեամբ իմացանք, Գահիրէ դատնուող մեր երեւելի ազգայիններէն երկուքին՝ յիշեալ իշխանութեան կողմանէ նշանաւոր պաշտօններու կոչուած ըլլալը: Առաջինը՝ բնիկ եպիսկոպոս Միքայէլեան մեծապատիւ խաչէր պէյն է, որ բարձրապատիւ խորհրդին առաջին որդի և գահաժառանգ՝ ներքին գործոց պաշտօնեայ վսեմաշուք Թէվֆիկ վաչայի ներկայացուցիչ (Թէշրիֆաթ-ճի) անուանուել է:

Խաչէր պէյն այս նոր պաշտօնը բերկրութեամբ շնորհաւորելէն յետոյ՝ արժանի կը համարուի նորա վրայ քանի տեղեկութիւն տալ մեր ազնիւ ընթերցողաց: Խաչէր պէյն ուրիշ պաշտօններ ալ վարած է Գահիրէի մէջ. ելումտից պաշտօնատան գլխաւոր քարտուղարութիւն, և առևտրական ժողովոյն նախագահութիւն ըրած է: Իւր մայրենի լեզուէն զատ՝ զոր քաջ գիտէ, քաջահմուտ է նաև ուրիշ քանի մը լեզուաց, և արաբերէնէ գաղղիարէն բառարան մը ունի յօրինած: Խաչէր պէյն՝ իւր այս զբաղմանց մէջ երբեք չմոռնալով իւր ազգային պարտաւորութիւնները՝ յօժարակամ կատարած է մինչև ցարդ, և այժմ Գահիրէի ազգային Գաղաքական ժողովոյ առնապետն է, և տեղոյն ամեն կարգի ազգայինը կ'արգեն ու կ'մեծարեն զինքը:

Երկրորդն է՝ վախճանեալ մեծայիշատակ արքունի ճարտարապետ և ազգային բարերար Սէրվէրեան Յովհաննէս Ամիրայի որդի՝ մեծապատիւ Յարութիւն Եփէնական, որ ժամանակէ մը հետէ Գահիրէ կ'աշխատէր օգափոխութեան համար: Բարձրապատիւ խորհրդ իմանալով սորա ճարտարապետական բարձր հմտութիւնն, բարեհաճել է ճարտարապետ կարգել, և արդէն Քէօշկի մը շինութեան ձեռնարկել է՝ նորին բարձրութեան հրամանաւ:

Գաղապոյս եմք, թէ Սէրվէրեան Եփէնական մինչև ցախճան հաճոյանալով բարձր խորհրդին, այսպէս առաւել վառ և պայծառ պիտի պահէ իւր մեծահամբաւ դերդաստանին նախանձելի անունն ու յիշատակը, հետեւելով իւր հայրենի գիւցաղական շաւղաց:

Գարձեալ Գահիրէէն գրուած նամակ մը՝ մատերս յիշեալ քաղաքին մէջ Շահին անուն ազգայնոյ մը մեռած ըլլալը կճանուցանէ։ Սա 20 տարիէ հետէ տեղւոյն ազգային առաջնորդարանին քարտուղարութեան ու համարակալութեան պաշտօնը կ'ստիպէ, և մինչև անցեալ տարի հաշիւն տեսնուած չէ եղեր։ Գեռանցեալ տարի մասնաժողով մը կազմը ուներ է հաշուոց քննութեան համար, և երաշխաւորութեան ենթարկուելու է։ Կըսուի թէ մասնաժողովը արդէն տեղեկագիրն աւարտած է, և կերեւի թէ 1500 լիրայի չափ գումար մը վախճանելոյն վրայ անցած է։

Երաշխաւորն՝ Նախնուխեան ոսկերիչ Յովհաննէս աղայն է եղեր, և կ'արժը ուի թէ սա ինքն ալ արդէն վախճանեալէն պէտք եղած ապահովութիւնն ստացած ըլլալով՝ ազգային անուակին առնելիքը կ'ընտրէ ազգասիրաբար։

Այս գէպին իսկ պէտք է խրատ ըլլայ՝ ազգային պաշտօններու գլուխը գտնուող ազգայնոց, որ հսկեն ստորակարգեալ պաշտօնատարաց վրայ, և ազգային ամեն հաշիւ յաճախ քննութեան առնուեն, և տարիներով անտես ու բարձի թողի չընեն . . . :

Մարդուանէն յունվար 12 թուով գրուած նամակ մը, ցուցելով կճանուցանէ՝ տեղւոյն ազգային վարժարանին անխնամ ու ապարդիւն վիճակի մէջ գտնուիլը, ուր 300 ի չափ տղայք ի գուր կերթեւեկին և ուրիշ հարկաւոր տըղայք ալ բողբոջեալ պարժարանները կ'յաճախեն եղեր։

Յետ այսորիկ, նամակագիրը գովաւթեամբ կ'յիշէ բնիկ մարդուանցի յարգոյ Գրիգոր Թեմիկեանը, որ շատ տարիներու անխնամ յառաջողութեան համար աշխատած, և հասարակաց սիւրոյն արժանացած է եղեր։

Սորա յորդորանօք և քաջալերութեամբ Մարդուանու մէջ երկու ընկերութիւնք կազմուել են՝ մին Գրիգորեան անուամբ որ 70 անդամէ կըաղկանայ, երկու տարիէ հետէ կ'շարունակէ, և նպատակը մանչ տղոց վարժարանին նպաստել է. իսկ միւսը՝ Ազատեան ընկերութիւն, որոյ անդամն 100 ի չափ տիկնայք, և նպատակ ունին՝ օգնել իգական վարժարանին։

Նամակագիրն, ի վերջոյ ցաւ կ'յայտնէ՝ այս օրերս Թեմիկեանի Երուսաղէմ ուխտագնացութեան պատճառաւ բացակայ գտնուելուն վրայ, և կ'ընդհատ շուտով վերադառնայ, իւր ուսումնաւորական ջանքերը շարունակելու համար։

Ինչպէս կերեւի՝ Մարդուանու մէջ կայ ուսումնասիրութեան և յառաջողութեան փափաք ու շարժում, և պիտի արդիւնաւորի և օտարաց հրապոյրները ամուլ պիտի մնան, եթէ առաջնորդական պաշտպանութենէ տակաւին զուրկ չգտնուի Մարդուան, վիճակին ուրիշ թեմերուն հետ։

Յարաժամ կորստեան մը վրայ մեր ըզգացած վիշտն ու ցաւը դեռ երբէք չմոռցուած, և ահա նոր ու ծանր վիշտ մ'ալ կ'աւելնայ։

Ռուբէն Էֆէնտի Ռուբինեան, Բերայի նախորդ բնակիչներէն, և բազմածառնօթ ազգային, որ Պէյօղլուի վարժարանին հոգարարութեան պաշտօնը երկար ժամանակ վարած է, ուսումնական, լեզուագէտ, և վաճառականութեան գաղղղ, պատուաւոր անձ մը, 12 տարեկան հասակին մէջ իւր մահկանացուն կնքեց երէկ առաւօտ և վաղը յուղարկաւորութեան հանգիստը կ'կատարուի Օրթադիւղի եկեղեցին, որ խրիմեան Սրբազան Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ, և անոր մարմինը Գուրուչէյի գերեզմանատունը պիտի փոխադրուի։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առաջին աստիճանի Մէճիկայէ պատուանշան տրուեցաւ՝ բարձրագուտիւ մեծ Եպարքոսին խորհրդական Ահմէտ պէյի։

— Գատաւատնական վճռոց գործադրութեան խորհրդոյն (Իճրա ճէմիյէթի) անդամ կ'ընտրուէ խմայիլ Հադդը Էֆէնտի։

— Մըսըրեան Օնիկի պէյի՝ առաջին աստիճանի երկրորդ կարգի պաշտօնատարութիւն տրուեցաւ։

— Տիւրքիկ երեւելիներէն Մէհմէտ Նայիլ պէյի՝ երկրորդ աստիճանի երկրորդ կարգի, և Ահմէտ Էֆէնտիի՝ երրորդ աստիճանի պաշտօնատարութիւն տրուեցաւ։

— Մովսիսի գործոց նորընտիր պաշտօնեայ Լատա փաշա՝ հինգ շաբթի առաւօտ մայրաքաղաքս հասնելով ուղղակի կայսերական պալատը գնաց, օգտտաւիառ Սուլթանին ներկայացաւ, և անոր Բ. Գուռն անցնելով մեծ Եպարգոսին հետ տեսնուելէն յետոյ, պաշտօնատունը գնաց, ուր համայն ծովային պաշտօնատարք փութացան ի շնորհաւորութիւն։

— Կայսերական հրամանաւ 10 հազար զըշ ոտականութեան պաշտօնեայ վաւճ. Հիւսնի փաշայի ամասկանին վերայ աւելցած ըլլալով՝ Նորին վսեմութիւնը երեքշաբթի օրը օգտտաւիառ Սուլթանին ներկայացեր և շնորհակալութիւն մատուցեր է։

— Պեղծիոյ Էառաքարութիւնը պատուանշան տրուելէ՝ մայրաքաղաքս զըշնաւող գեապանին։

— Առեւտրական պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է, հինգ շաբթի օրերը նիստ ընելով՝ առաջիկայ տարւոյն ապրիլ ամսոյ մէջ ի Ֆիլասէլֆիա (Ամերիկա) բացուելիք արուեստահանդիսին, բերք և ձեռագործ զրկողներուն հետ բանակցելու, և պէտք եղած տնօրինութիւնն ընելու համար։

Ի նպատակ յին վարժարանաց թափախելոյն և Պէյօղլուի, երկու շաբթի զիշեր Բերա գաղղիական թատրոնին մէջ ընդ պաշտպանութեամբ ուսուցանուող հայն՝ պարահանդէս մը տրուելով, 1500 լիրայի չափ արդիւնք դոյացաւ։

— Գալթիա հրէայ գերձակ մը գիտնաւն տարեր, գլխով ցուցեր, և գործ հանելով ժամացոյցը յափշտակեր են։ Այս չարագործք բռնուել են։

Երասաղմէն գրուած ին նայելով՝ ժամանակէ մը հետէ նոյն կողմերն այնչափ ստատիկ ցուրտ կայ, որոյ նմանը մինչև ցարդ երբէք տեսնուած չէ եղեր։ Այս պատճառաւ շատ ծաւեր սաւեր են, և բնակիչք մեծ նեղութիւն կ'ընեն եղեր՝ ստատիկ ցուրտի սոխորած չըլլալնուն համար։ Փայտին ու ածուխին գիտերն ալ բարձրացեր են։

— Շուհուրի մէջ, գաղղիացի երկրաչափի մը պուղար աղջիկ ի կնութիւն առնուն արդիւնքը համար, պուղարաց կողմանէ աղջկան տան վրայ յարձակում եղած տանն, աղջիկը վախէն խեղագարեւ է։

— Սօֆիայի արհեստական վարժարանին մէջ հրդեհ պատահեր, չէնքին կէան պրեր, և ուսանողք այլուր փոխադրուել են՝ մինչև ցվերանորոգութիւն։

— Բուսնուգի մէջ բարեկենդանի պատճառաւ հասարակաց պարահանդէսներ կըլլան. և այնչափ յառաջ գացեր են, որ տաճիկ երիտասարդք իրենք այլ և այլ կերպարանքներ մտնելէն զատ, տաճիկ օրիորդներ ալ կերպարանաւորն ընելով պարահանդէս կ'աւանին, ուր շատ անկարգութիւնք կըլլան եղեր։

Հռոմէն հեռագիրն հետգհտէ ծանոց՝ կարիպալտի հոն հասած ատենը ժողովրդեան կողմանէ աւղի ունեցած ջերմ համակրութեան ու յարգանաց ցոյցերն, և ազգային խորհրդարանին մէջ եղած ընդունելութիւնը։

Արդ՝ մանրամասն տեղեկութիւններ կուգան այս մասին, որք կարի յոյժ հետաքրքրական են։

Կարիպալտի գտնուած կառքը՝ փութանակ ձիոց՝ մարդիկ քաշեր են. թիկնապահներն՝ երեւելի ընտանիքներէ երիտասարդք՝ արիւն քրտինք մտած՝ ժողովրդեան բաղմութիւնը ճեղքել կաշխատին եղեր։ Կարիպալտի ոտքի վրայ կանգնած՝ մէկ ձեռքը գլխարկը՝ միւս ձեռամբն անգագար կըարեւէր բաղմախուռն ժողովուրդը. դէմքը այլագունած և ոտքի վրայ կանգնելէն յոգնած կերեւէր. անցած ճամբաներուն վրայ անհամար ժողովուրդ փռնած ըլլալով՝ կառքը մեծ գծաւորութեամբ կերթար. շատ կառքեր չըլլեր, շատ ձիեր խրտեր և շատ արք ու կանայք վախերնուն մարեր են. Կարիպալտի նկատելով որ այսպէս չափով կրնայ շարունակել ճամբան, Գուլթանի անուն պանդոկին առջին հասած տանը, հոն մօտէր է դուռնաթափ և վատակալեկ, վայրկեան մը հանդիստ առնէն յետոյ, նստած սենեակին պատահանէն դուրս կարկառեր, և խօսելու գիտաւորութիւն ունենալը նշանայի հասկնելով՝ հետագայ խօսքերն ուղղեր է առ ժողովուրդն. — « Հռոմայեցիք, յանչափ շնորհակալ եմ՝ ձեր ընդունելութեան համար. դուք եմ՝ ընդունեցիք զիս այնպէս, որում արժանի չեմ (Ժողովուրդը՝ ո՛չ, ո՛չ, կեցցէ՛ Կարիպալտի) Հռոմ՝ իմ կենացս նպատակն էր. այս քաղաքէն կ'ախեալ էր իմ բարեբաղդութիւնս ու դժբաղդութիւնս. (խել մը ձայներ) իմ երանութեանս այս աւուր այսպէս տալին ի վերայ ըլլալը չէի ուղեր (ո՛չ, ո՛չ) կաղաչեմ, որ ցրուիք (Այո՛, այո՛, ցրուինք)։ »

Այս խօսքն արտատանքէն յետոյ՝ կա-
րիպալտի ներս կը շարունակուի, և ժողովուրդը
կսկսի ցրուիլ: Կարիպալտի կառքը՝ պա-
րապէ՛ դարձեալ մարդոցմէ՛ քաջութեամբ՝
տեղը կտարաւ: Ժողովուրդը կարծելով
թէ ինքը մէջն է՝ դարձեալ կեցցէ՛ կա-
ղաղակէր, տուներէն թաշկինակներ կը
ծածանէին, և ծաղկանց փունջեր կ'իծա-
րէին: Կառքն կենալէն յետոյ, կ'իմանան
թէ մէջը չէր Կարիպալտի:

Պանդուկէն ուղղակի աղղային խորհրդ-
դարանը գացեր է՝ իւր բարեկամաց յեն-
լով: Ներս մանկուն պէս՝ երեսփոխանը
ամէն կողմանէ «կեցցէ՛ Կարիպալտի»
աղաղակներ են, դադարեցունելով այն մի-
ջոցին խօսող երեսփոխանը: Նստեր է,
դարձեալ աղաղակներ են: Նախագահը
ծանուցեր է թէ տանտնը պիտի գացէ՛
եթէ այսպէս շարունակուի, սակայն
դարձեալ չեն լուր: Ճախտի ողբեր, նա-
խագահը յարեր է թէ երեսփոխանը թո՛ղ
ուղածնուն չափ աղաղակեն, բայց՝ աղ-
մուկ չըլլայ: Վերջապէս լուր թիւնը տի-
րեր է, և Կարիպալտի՝ առ ի շնորհակա-
լութիւն՝ խոնարհներ է ոտքի վրայ կանգ-
նած: Ճախտի ողբեր դադար չնորհաւո-
րեր են, և նստեր է: Յետ սյուրիկ նա-
խագահն ըստ օրինի յերգումն հրաւիրեր
է զԿարիպալտի: և յետ երգման՝ խոր-
հրդարանը դարձեալ թնդացեր է կեց-
ցէի աղաղակներով:

— Պապին վրայ՝ դարձեալ հիւանդու-
թիւն եկեր է:

— Հեռագրի մը նայելով՝ Սպանիոյ մէջ
առ սցծմներքին պատերազմը դադարե-
ր է, և թագաւորութեան ու Տօն Գարլոսի
մէջ իրաւախօսութեան համար բանա-
կցութիւն կըլլայ եղեր:

— Սպանիոյ նախորդ նախագահ մա-
րաշխտ Սէրանոյի՝ որ փարիզ կ'ընտ-
նուի, Ալֆօնս թագաւորին կողմանէ
գլխաւոր պաշտօնէութիւն առաջարկուե-
ր է, և կ'կարծուի թէ կրնուին, որովհետեւ
սա ինքն էր Ալֆօնսի թագաւորութեան
հիմնադրաց գլխաւորն:

— Կըսուի, թէ Գաղղիոյ ներկայ կա-
ռավարութեան այլ և այլ կարեւոր պաշ-
տօններու վրայ դառնուող անձինք, և
ղննութեան բարձրատիճան պաշտօ-
նատարը՝ Պօնաբարգեան կուսակցութե-
նէ են: և դադանի այնպէս կազմ ու
պատրաստ կ'ընտնեն, որ փոքրիկ նը-
շան մը արուած ատեն կրնան տապալել
արդի կառավարութիւնը, և Պօնաբար-
գեան կայսրութեան դրօշակը վերա-
պարզել:

— Փարիզի գլխաւոր վարժարաննե-
րուն մէջ դառնուած դրատուններուն
վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնը կը կար-
դամք եւրոպական թերթերուն մէջ: —
Իրաւագիտութեան վարժարանի գրա-
տունը գրեթէ տան և մէկ հազար հատոր
գրեանք կը պարունակէ, բայց այդ գըր-
քերը գրուած սենեակը շատ փոքր ըլ-
լալով, ուսանողը շատ գծաւորութիւն
կ'ըզան եղեր զմանք կարգաւ համար
հոն հաւաքուիլ: Բժշկական վարժարանի
գրատունը որ մինչև 130 ուսանող պա-
րունակելու չափ ընդարձակ է եղեր, 32,000
հատոր գրեանք կը պարունակէ: Մե-
լէ՛ Օբֆէլ կոչուած հսկակաւոր անդա-

մադնական թանգարանը վայելուչ վեց
սենեակներէ կը բաղկանայ: Քօլէ՛ Գը Պրան-
տնուն վարժարանը բնաւ դրատուն չու-
նի, և հանքային վարժարանն ալ 7000
հատորէ բաղկացեալ գրատուն մը ունի:
Վերջապէս Լէօլ Նօթալ Սէֆէֆէօն անուն
վարժարանն ալ 30,000 հատոր գիրք ու-
նի մի միայն ընդհանուր գրականութեան՝
և 10500 հատոր ալ՝ ուրիշ գիտութեանց
վերաբերեալ:

— Տասն և հինգ տարիէ ի վեր Բե-
զըրայուրիկի մէջ հաստատուիլ սկսուած
աղղկանց օրական վարժարանները բաւա-
կան մեծ թուով աշակերտութիւն կը
պարունակեն: Ասոնցմէ 8 հատը, որ առ-
սը տարեկանէն վար եղող աղղկանց յատ-
կացեալ նախապատրաստական վարժա-
րաններ են, այժմ 3500 աշակերտութիւն կը
պարունակեն, 50 կամ 60 բուսիլի տարե-
կան թոշակով, այսինքն 750 զրոյ ողղ
ստակ: Այս վարժարաններուն ընթացքը
7 տարուան մէջ կ'աւարտին, և որոնք
ուսեալ տիկնայց խնամակալութեանը
ներքէ միշտ յառաջագիտելու վրայ են:
Ասոնց գլխաւորը՝ որ Մեքէ կ'ընտնուի կը
կոչուի՝ 600 աշակերտութիւն կը պարունա-
կէ: Այս վարժարաններուն մէջ աւանդ-
ուած կրօնական դասերուն համար, ա-
մեն կրօնքի աշակերտութեանց համար ի-
րենց վերաբերած կրօնի պաշտօնեայնէր
յատկացած են, որոնք շարաթը երկու
անգամ վարժարան գիմնելով իրենց կրօն-
քը դաս կուտան:

— Ուկրաինայի մէջ Քօլէֆֆէլ անուն
անդղիական շոգենաւ մը, իւր մէջ գըտ-
նուած ածուխը բռնկելով, բոլորովին
այրեր է հակառակ նուուն մէջ գտնուող
պաշտօնէից ջանից: Մէջը գտնուող ճա-
նադարհորդներէն, որ 500 հոգւոյ չափ
կան կըսուի, մի միայն երեքը ազատեր
են: Այս երեք անձանց հարցաքննու-
թիւնը կատարուելով ստուգուել է թէ
ածուխը բռնկելէն և բաւական վառե-
լէն ետքը խմացուել է:

— Հօնկ-Քօնկէն քաջուած հեռագրի
մը կիմնոյնէ թէ՛ վերջապէս ջիւնաց կա-
ռավարութիւնն ալ փոխառութեամբ
պարտք ունեցող կառավարութեանց
կարգը պիտի անցնի, և թէ արդէն փո-
խառութիւն մը պայմանագրուած է սոյն
կառավարութեան հաշւոյն, և որուն
գումարը պիտի ըլլայ 627,675 անգղիա-
կան ֆլին, հարկւրին ութ տոկոսով և
հարկւրին իննսուն և հինգ դնով շրջա-
բերութեան պիտի ելնէ Հօնք-Քօնկ և
Շանկէ պանքային միջնորդութեամբ:
Այս փոխառութեան իւր ապահովու-
թիւն պիտի ցուցուի, կըսուի, մաքսա-
յին եկամուտը, և թէ արդէն ստորա-
գրութիւնն ալ յունիս 16 ին պիտի
վերջանայ եղեր: Այս լրոյն վրայ եւրո-
պական թերթերը սա եղբակացութիւնը
կընեն թէ, քանի որ ջիւնաստանի նման
բաղմաթիւ ժողովուրդը և անոր համե-
մատութեամբ եկամուտ ունեցող երկիր
մը, որ յատուկ խնայողութեամբ և ա-
ռանց մեծագումար պարտքի ներքէ
մտնելու կրնայ իւր պէտքը հոգալ,
այսպիսի բարձր տոկոսով փոխառութիւն
կընէ, տարեկոյս չկայ թէ՛ ամեն ոք
պիտի կասկածին թէ մի գուցէ յիշեալ
կառավարութիւնը իւր բոլոր եկամուտ-

ները ոչինչ բաներու վտանէ, և թէ քիչ
մը ետքը իւր փոխառութեան սահմանը
ընդարձակելով իւր վիճակը աւելի գէշ
ընէ:

— Անցեալ 1874 տարւոյն առջի ինն
ամսոյ մէջ, այսինքն մինչև սեպտեմբեր
30, 453,038,313 տօլարի վաճառք մտեր է
Ամերիկա, որ առջի տարուան մի և նոյն
շրջանին գումարէն 40,000,000 պակաս է
եղեր, և գուրս ելած ապրանքներէն
453,449,675 տօլարի ներքին բերքեր են,
որ անցեալ տարուէն 17,000,000 տօլար
աւելի է, և 17,314,408 տօլարի ալ ար-
տաքին բերք են եղեր, որ անցեալ
տարուէն 2,000,000 տօլար պակաս է
եղեր:

Օգոստոսի առ թաւանը Թարապիայի
մէջ ամարանոց մը ընծայեր է՝ երամեան
բարձրագոյն Սերահամ վաշայի:

— Բարերգի մէջ, նախորդ ամսոյն
26 ին գիշերը հրդեհ պատահեր, 5 տուն,
3 մանր աղայք և 5 եղինք այրեր են:

— Սպանիոյ թագաւորը շոգեկառքով
անցած ատենը, Գարլոսեանք հրացան
արձակեր են վրան:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Յունիս 51

Քօնստանտ	47-25
Սօսիթէ Ժէնէրալի բաժինը Անդ. լիւր.	7,50
Գրէտի » » Օսմ. »	11,15
Երկաթուղեաց՝ » Քր.	127,50
Թրամուէյ » Օսմ. լիւր.	5,90
1863ի փոխառութիւն » Քր.	541,
1863ի » » »	540,
1869ի » » »	290,
1872ի » » »	80,

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՀՆՈՅ ԵՒ ՆՈՐՈՅ

ՊԱՏՄՈՒԱԻՆ

ՎԱՍՆ ԴԱԻԹԻ ԵՒ ՄՈՎՍԷՍԻ
ԽՈՐԵՆԱՑԻՈՅ

ԹՈՒՂԹ ԴԻՈՆԵՍԻՈՍԻ

ՕՐԻՆԱԿԻ ԹԵՄԱՏԱԿԱՐԱՆԱՅ

Դաժարան Ս. Սոփոփանց

Ձեռնագիր ՄԱՏԵԱՆՔ

ՔԵՇԵ ՊՈԼԵ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԱՅ

Գրէթէն Վ. Սոփոփանց

Պատմական խիստ հետաքրքրական
տեղեկութիւններ պարունակող, և ամեն
աղգասէր Հայու ընթերցման արժանի՝
նոր հրատարակութիւն մ'է, որ գրավա-
ճառաց խանութները կ'ընտելի զին 5
դրուշ:

ԱՄՈՒՐԻԻ ՄԸ ԵՐԱՋՆԵՐԸ

ԿՍՄ

ՄՐՏԻ ԳԻՐՔ ՄԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ ԻՔ. ՄԱՐՎԵԼ

Այս գիրքը՝ զոր իզմիրի Տէտէեան
տպարանն ի լոյս ընծայած է, մեծ. Մա-
մուրեան թարգմանած է անդղիականէ,
և կըսէ թէ՛ « ոչ միայն զուարճալի՝
այլ և օգտակար կլինի այն հայ երի-
տասարդաց, որ ամուսնութեան խոր-
հուրդը կսկսին տածել, խիստ անբը-
նական պայմաններով անոր լուծը կրելու
կղիջանին, և ապա իրենց անխոհմու-

Թիւնն զանազան ներգործեալն կտուժեն. կամ անոնց՝ որ ամուսնութեան միայն տխուր կողմը կնկատեն, անոր մէջ մեծութիւնն և փառասիրութիւնն կերպարեն և ահաբեկ կկատին, անոր բուն նպատակն ըմբռնելու բարոյական արիւնքութիւնն և իմացողութիւնն չունենալով, և լաւ ևս կհամարին ամուսնութեան, և շատեր՝ ապօրէն ու շուայտ յարաբերութեանց մէջ իրենց բարոյական և նիւթական էութիւնը խանգարել:» - Գինն է 8 դրուշ:

ԶԷՎԱԼԼԸ ԳԸԶՃԸՂԱԶ

ԵԱՆԻ

ՊԵՅՈՂԼՈՒՆՏԱ ՊԻՐ ՎՈՒԳՈՒԱԹ

Այս անունով տետրակ մը՝ որ պիտի բաղկանայ ինը հատորէ՝ ի գին 40 փարսյ, կծախուի Պօլիս Զագմագճըլար-եօ-դուշու Գալաֆեան եղբարց գրատունը, ձեռքէ լրագիր ծախողներուն քով, և Պէյօղլու շիտակ ճամբան ծխալածառաց խանութները:

ՏՈՂԻԿԻ

Երբ ոտանաւոր գրուածներէն մէկ քանին՝ այս անուամբ հրատարակեալ կըլտնուի գրալածառաց խանութները, և Պաղէֆափու Սուճի Պօղտ աղայի խանութը և կամուրջին գլուխը Պարագան:

Գինն է մէկ քառորդ արծաթ մէճիտ: Բաժանորդներու. — Սրկած ք սովու. — Ի Գաբրէրա. — Աղօթք առաւօտու վասն ազգային վարժարանաց. — Աղօթք երեկոյեան. — Հառաչանք պանդխտին. — Առքաջն վարդան. — Գամբանական մի. — Բաղերձք:

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Եւծ. Էքսերճեան Տէրէմար էֆէնտիի նշանաւոր երկասիրութենէն երեք հատ իւզաների պատկերներ՝ այս անգամ յանձնաժողովոյ մը ձեռամբ վիճակահանութեան դրուած են:

Վիճակահանութիւնը 500 տոմսակէ կը բաղկանայ, որոց 3 թիւերը պիտի շահին միայն երեք պատկերները, որոց առաջինը՝ ըսողութեան զգայարանը անձնաւորող կիսամերկ կոյս մը կը ներկայացնէ, երկրորդը՝ Բերայի ազէկտուր հրեհէին կենդանի մէկ կենդանագիրն է, երրորդն ալ Ովկիանոսի մէջ ստկայի վտիճարի մը բռնուած եռայարկ նաւու մը սրէկոծութիւնը կը ներկայացնէ. սոյն պատկերներուն երեքն ալ ընտիր ոսկեղօծ շքանակներ ունենալով, իւրաքանչիւրին արժէքը իրենց վիճակահանութեան դրուած գինէն շատ բարձր է ըստ վկայութեան և դնահատութեան արուեստագիտաց:

Ներկայ վիճակահանութիւնը յառաջիկայ 1875 փետրուար ամսոյ վերջին կիրակի օրը պիտի կատարուի Ղալաթիոյ Լուսաւորչեան վարժարանը. իւրաքանչիւր տոմսին գինն է մէկ արծաթ մէճիտ: Տոմսակները կը ծախուին՝

Քրէտի-Յէնէրալ պանքան Պետրոս աղա Տ. Օհանեանի քով, և Պօլիս Մամլոյ և Հայրենիքի գրատնտէրները:

ՊՐԱԺԼՈՆ ԴԵՐԿՈՄՍ

Վիպասանութիւն մը, որ թէ՛ պատմական նկարագիրներու, թէ՛ հետաքրքրաշարժ անցքերու և թէ՛ ճարտար հիւսուածքին կողմանէ ընթերցողին ուշադրութիւնը կգրաւէ և միաքիչ կկրթէ: Հատոր առ հատոր կհրատարակուի ընթերցողի Տէտէեանց տպարանէն: Այս անգամ ներկայացանք հատորն ալ մայրաքաղաքս եկած է: Ամբողջ գործը 12 հատորէ պիտի բաղկանայ: Բոլորին համար բաժանորդագրութեան գինն է 120 դշ: Իւրաքանչիւր հատորը՝ 12 դշ: Բաժանորդը լաւ ուղղը կհրաւիրուի Կ. Պօլիս Յ. Գալաֆեան եղբարց գրատունը թիւ 16. Զմիւռնիա, Տէտէեանց գրատունը:

Ք Ն Ն Ա Կ Ա Ն

ԿՐՈՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Տ. ՍԱՀԱԿ ՔԱՀԱՆԱՍԻ Տ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Հ Ր Ա Մ Ա Ն Ա Ի

Տ. Տ. ՆԵՐՍԻՍԻ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՍՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԵԻ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

Աղղային ուսումնարանաց և այլոց համար օգտակար տխտատարութիւն մ'է, որ՝ ըստ վկայութեան ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր՝ ընտիր խորհրդածութիւններ դասակարգած և ուղիղ տրամաբանութեամբ խմատարած է, ճոխագոյն յարգարելով քան մինչև ցարդ Հայաստանեայց հեղինակածներն:

Կրօնական ժողովն ալ, յետ քննութեան, վկայած է թէ այս Կրօնագիտութիւնը ըստ ամենայնի համաձայն է անընտրելի վարդապետութեան Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ, և ոչինչ ի սմա ամենեւին ընդդէմ ուղղափառ հաւատոց:

Կծախուի մայրաքաղաքիս Հայ գրալածառաց խանութները:

Ա. Տ Ը Պ Է Ի

ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՔ ԾԱԽԿԵԼՈՅ

ՊՐ

ՊԱՏՐԻԱՐԿԻՆ ԹԱԳՈՒՆ ԳԵՏՈՒԹԵԱՆՅ

Որ ի Գալսի ժամանակաց նետէ

մինչեւ ցայսօր

ԹԱՐԳԱՆ ԵԱՆ

Ն. ՃԻՎԱՆԵԱՆ

ՏԵՏՐ 30.

Թերթ առ թերթ կը հրատարակուի շաբաթն անգամ մը՝ ի գին 40 փարսյ. Ա. Բ. Գ. Դ. տետրերն ալ ելած են արդէն: Ամեն գրալածառաց քով և կամուրջի գլուխի պարագան կը գտնուի:

Յ. Մարգարեան կը խոստանայ մինչև վերջը հրատարակել:

Կնսանա արիւղ օրան սըղը իլլէթի սօղուքտան հատը օլմագ իսէ տէ պու քէմիք իշինտէ հէնուզ պրի սարը սուտան իսրաէթ օլուպ ֆագաթ պուշուն պաղըը վագթը կէշիշ վէ լայըզըյա թէմէլ թուլմուշ վէ պաղըը էթ իլէ քէմիք արասընտա գալմըլ աղըըյա պաղտաճա մալիւճէ օլունմագ վէ հըֆաըյա Ալիւթալեա նուզուլ իլլէթինտէն վէ մէրագտան միւնաղաատան արիւղ օրան եկալէն պաղտա եալընը սօղուգտան հատը օլան սօղուզ օն սէնէլիք տալի օլտաա՛ կինէ շարէսի պուլունմագ վէ էօքսիւրիւկէ վէ կէօքիւս թըքանըլընա պէլ կէվէկլի վէ մագաթտա բէյտաճ օլան սըղըըլ

մայարա մալիւճէ վէրմէք իւզրէ սարըըքտա քէտրի մէշուր Ուստա Սիմօն պուլունտա Մահմուտ-Պաշա ճամիսինին պիւլունտա օրթատա քի գահվէտէ իքթիլա իտէնլէրին գահվէի մէզ քիւրտէ կէրմէլէրի վէ իճալընա կէօրէ թարիֆ վէ էտվիէսինի պագմագ իշուն պունտան աղտէմ իլան էթմիշ իսէտէ մէզքիւր իլլէթլէրին իլալէսի իշուն պու քէրքէ եինէ իլան իտէր:

Վէ սըղը իլլէթի 24 սաաթտա տըլարը չըգարըըմ վէ գատըղ իլլէթինին իճրասընտա պուլունտուզ:

Գարնընտա պատուր օլան պիլ սանճը վէրիւր իսէ օնունտա իճրասընտա պուլունտուզ: Ս.

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏԻ ՀՈԼՈՒԹԻՒՆ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշափաւութեանց հետքերը: Սրտի և երկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և զըգեւելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական շերքը կը գեղեցնու:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈԼՈՒԹԻՒՆ

Սորթային հիւանդութիւնը և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալտամական յատուկութեանցը հհաւասարիւր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շիրփէնշէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցին և կամ կլաւանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հաղի, սրտի բարախման, մանաւանդ օդացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կաղղուրիշ և զօրաւոր ազդեցութեամբ խոյլ (սրբաճա) հիւանդութեան աղականիշ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղալածառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու թաշ խանի կողմերը Պ. Գաապոլեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը ծախուի:

Աւելի առնել ուղղը կը հրաւիրուի առ հեղինակն սոքթոր Հօլլօուէ ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 555:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆԶԻ

- 1.—Փունջը 2ՈՐԵԲԵՄԱՐԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի:
- 2.—Տարեկան բաժանորդագիրն է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ դաւառաց համար:
- 3.—Վէց և երեք ամսոց համար սլ բաժանորդ կընդունուի:
- 4.—Տեղական ու դաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:
- 5.—Հատը 40 փարսյ է, և կը գտնուի աւան Հայ գրալածառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:
- 6.—Ծանուցման սողը 40 փարսյ է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար:
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ Խան միջին յարկ թիւ 19:

ՏԵՏՐԵՆ ՆԻ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ Բիլա փաշա խան թիւ 3